

Robert Kantor

"El orden de los clérigos o ministros sagrados. Formación, incardinación y Estatuto Jurídico Personal", T. Rincón-Pérez, Pamplona 2009 : [recenzja]

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 55/2, 206-209

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

T. Rincón-Pérez, *El orden de los clérigos o ministros sagrados. Formación, incardinación y Estatuto Jurídico Personal*, Eunsa, Pamplona 2009, s. 383.

Ojciec Święty Benedykt XVI w homilii podczas Mszy św. na zakończenie Roku Kapłańskiego powiedział: „Kapłaństwo nie jest jedynie ‘urzędem’, lecz sakramentem – Bóg posługuje się marnym człowiekiem, aby przez niego być pośród ludzi i działać dla ich dobra. Ta odwaga Boga, który ludziom zawiera samego siebie i który, znając nasze słabości, uznaje, że ludzie są zdolni do działania w Jego imieniu i reprezentowania Go – ta odwaga Boga jest doprawdy czymś wielkim, co kryje się w słowie kapłaństwo” (L’Osservatore Romano 8-9 (2010), s. 35-36).

Na rozpoczęcie Roku Kapłańskiego prof. Tomás Rincón-Pérez, wykładowca Wydziału Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Navarry w Pampelunie, opublikował książkę – podręcznik z kanonicznego prawa administracyjnego – pt. „Święcenia duchownych czyli świętych szafarzy. Formacja, inkardynacja i osobisty statut prawny”. Publikacja to studium norm, regulujących status personalny duchownych, czyli świętych szafarzy, oraz przygotowujących się do kapłaństwa. Chodzi zatem o tych, którzy są przeznaczeni sakramentalnie do wykonywania funkcji nauczania, uświęcania i rządzenia Ludem Bożym w imieniu, i w osobie, Chrystusa. Stan duchowny bierze więc swój początek z sakramentu święceń i jest konstruowany zgodnie z trzema stopniami: diakonatem, kapłaństwem i biskupstwem, które są udzielane przez nałożenie rąk i modlitwę konsekracyjną przepisaną dla poszczególnych stopni w odpowiednich rubrykach liturgicznych.

Publikacja składa się z czterech części i dwudziestu rozdziałów.

We wstępie (s. 19-23) prof. Rincón wyjaśnia, że obecnie terminy: „duchowny” i „święty szafarz” są równoznaczne, mimo że przez kilka wieków były w ich rozumieniu istotne różnice. W historii byli bowiem duchowni, którzy przyjmowali tzw. święcenia niższe, a nigdy nie wyświęcano ich na kapłanów. Obecnie sytuację w tej materii reguluje kan. 207 § 1 KPK 1983, który stwierdza: „Z ustanowienia Bożego są w Kościele wśród wiernych święci szafarze, których w prawie nazywa się też duchownymi”. Co do natury i eklezjologicznego wymiaru święceń różnych stopni Autor przytacza kan. 1008 i 1009 KPK 1983. We wstępie uzasadnia też tytuł swojej dysertacji: „Święcenia duchownych czyli świętych szafarzy”. Przyznaje, że takiej kategorii nie ma ani w porządku kanonicznym, ani liturgicznym. Istnieją bowiem terminy odpowiadające trzem święceniom: diakonatu, kapłaństwa i biskupstwa. Zdaniem Autora trudność w używaniu jednego terminu polega na tym, że każdemu z powyższych święceń przypisana jest różna władza, inne uprawnienia i zadania. Mimo różnic można użyć pojęcia „święcenia duchownych” do wszystkich trzech stopni, gdyż wyświęcony wier-ny jest przeznaczony, by był pasterzem Ludu Bożego.

Część pierwsza „Cuestiones generales” (Zagadnienia ogólne) składa się z czterech rozdziałów. Prof. Rincón rozpoczyna od analizy „święceń duchownych” (s. 27-31), po czym omawia naturę świętych szafarzy (s. 31-41). W drugim rozdziale rozważa święcenia w perspektywie historycznej do ich kodyfikacji w 1917 roku (s. 45-52). Trzeci rozdział omawia status duchownych w kontekście soborowym (s. 55-69), a w czwartym profesor z Pampeluny podaje definicję duchownego, jego status w dokumentach Vat. II (s. 74) oraz nową definicję zawartą w Kodeksie Jana Pawła II (s. 76-78). Część pierwszą wieńczy rozdział czwarty paragrafem dotyczącym ewentualnej rewizji kan. 230 § 1 KPK (s. 81-82).

Część druga „Formación de los clérigos o ministros sagrados” (Formacja duchownych czyli świętych szafarzy) składa się z sześciu rozdziałów. I tak, rozdział piąty przypomina uwarunkowania historyczne oraz źródła kanoniczne dotyczące formacji duchownych – świętych szafarzy. Są tutaj przytoczone normy prawa powszechnego (kan. 232-264 KPK 1983), jak i inne dokumenty: *Ratio Fundamentalis Sacerdotale*; adhortacja apostołska *Pastores dabo vobis*; statuty i regulaminy (s. 85-95). W rozdziale szóstym prof. Tomás Rincón zajmuje się aspektem instytucjonalnym: rolą seminariów duchownych. Omawia naturę seminariów niższych i wyższych (s. 98-104), diecezjalnych i międzydiecezjalnych (s. 104-108), personalnych (s. 110) i innych oraz centrów formacji kapłańskiej (s. 111-112). W siódmym rozdziale wykładowca Uniwersytetu Nawarry podejmuje temat przyjęcia do seminarium (s. 115-125), a także wymogów stawianych kandydatom (s. 126-134). Co do rekrutacji kleryków, na uwagę zasługuje paragraf czwarty zatytułowany: „Przyjęcie do Seminarium a homoseksualizm”. Autor przytacza List Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów z 16 V 2002 r., w którym czytamy m.in., iż nie mogą być przyjęci do seminarium i dopuszczeni do święceń kapłańskich ci, którzy praktykują homoseksualizm, mają tendencje homoseksualne bądź popierają tzw. kulturę gejowską (s. 25). W rozdziale ósmym omówione są urzędy odpowiedzialne za kierowanie i formację kandydatów do stanu duchownego: rektor, profesorowie, kierownicy duchowi, spowiednicy seminaryjni (s. 135-141). W drugiej części rozdziału T. Rincón prezentuje najwyższych zwierzchników seminarium duchownego. Najpierw analizuje rolę biskupa diecezjalnego, jako tego, który jest odpowiedzialny za powoływanie kadry formacyjnej i profesorskiej oraz za duszpaństwo powołań. Następnie omawia zadania rektora WSD. Szczególnie interesujący jest paragraf „Funkcja proboszcza, czyli własnego pasterza wspólnoty seminaryjnej”. Profesor z Pampeluny przytacza tu kan. 262 KPK 1983, w którym czytamy: „Seminarium ma być wyjęte spod zwierzchnictwa parafialnego, a wobec wszystkich przebywających w seminarium obowiązki proboszcza winien spełniać rektor lub jego delegat, z wyjątkiem spraw małżeńskich i z zachowaniem przepisu kan. 985”. Natura tego „wyjęcia” bardziej przypomina charakter personalny niż terytorialny, tzn. nie tyle

dotyczy miejsca, w którym jest usytuowane seminarium, ile osób, które tam przebywają. Wykonywanie funkcji i uprawnień rektora nie oznacza, że jest on kanonicznie zrównany z proboszczem, tak jak seminarium nie jest tożsame z parafią. Rektor np. nie jest zobowiązany do odprawiania Mszy Świętej *pro populo* ani też jego relegowanie z urzędu nie podlega normom proceduralnym kan. 1740 i n. (s. 149-150). Dziewiąty rozdział Autor podręcznika poświęcił osobie kierownika duchowego. Podkreśla wolność alumna w jego wyborze, przytaczając dwa kanony: 239 § 2 i 246 § 4 oraz *Pastores dabo vobis* (s. 159-178). Część drugą zamyka rozdział dziesiąty o formacji przyszłych duchownych. T. Rincón analizuje to zagadnienie, trzymając się systematyki kodeksowej; kolejno omawia formację duchową (s. 182-187), intelektualną (s. 182-190) i duszpasterską (s. 191-195).

W trzeciej części „Incardinación y agregación de los clérigos” (Inkardynacja i przyłączenie do stanu duchownego) prof. T. Rincón-Pérez w pięciu rozdziałach komentuje kan. 265-272 KPK 1983. W rozdziale jedenastym przedstawia historię inkardynacji, kończąc na KPK 1917 (s. 200-210). Dwunasty rozdział kontynuuje rozważania historyczne, tym razem zaczynając od Soboru Watykańskiego II, a kończąc na *Pastores dabo vobis* (s. 211-225). W trzynastym rozdziale Autor z Pampeluny podejmuje zagadnienie inkardynacji jako relacji prawnej. Omawia prawa i obowiązki prezbitera inkardynowanego a także biskupa diecezji, do której prezbiter jest inkardynowany (s. 227-240). Piętnasty rozdział analizuje inkardynację do różnych stowarzyszeń: instytutów zakonnych (s. 246-252), stowarzyszeń kleryckich życia apostołskiego (s. 253-254), instytutów świeckich (s. 254-257), stowarzyszeń kleryckich i ruchów kościelnych (s. 257-261). W rozdziale piętnastym prof. T. Rincón omawia instytucję przyłączenia. Po historycznych uwarunkowaniach Autor przechodzi do analizy kan. 257 KPK oraz kan. 271 KPK. Następnie rozważa różne sposoby przyłączenia: np. do ordynariatów połowych czy stowarzyszeń kleryckich (s. 263-282).

Czwarta, ostatnia część, „Estatuto jurídico personal del clérigo” (Statut prawny duchownego) zawiera pięć rozdziałów. Szesnasty – wstępny – podaje pojęcia klucze oraz ogólną ocenę aktualnego statutu prawnego osoby duchownej (s. 285-295). Siedemnasty pt. „Obowiązki duchownych” wymienia najpierw obowiązek szukania świętości, który jest fundamentem powinności duchownych (s. 297-305). Pozostałe powinności to m.in. posłuszeństwo (s. 306), braterstwo (s. 307), obowiązki względem świeckich (s. 308-309), obowiązek rezydencji (s. 311), obowiązek – dar celibatu (s. 311-316). Trzeci paragraf tego rozdziału wymienia i analizuje czynności zabronione duchownym (s. 319-322). Kolejny, osiemnasty, rozdział wylicza prawa duchownych: prawo-obowiązek do wykonywania posługi (s. 324), prawo do ciągłej formacji (s. 324-325), prawo do zakładania stowarzyszeń (s. 327-330), do właściwego wynagrodzenia i opieki społecznej (s. 333-334) oraz do urlopu (s. 335). Dziewiętnasty

rozdział podejmuje temat pozycji kanonicznej stałego diakonatu. Autor jak zazwyczaj rozpoczyna od rysu historycznego. Analizuje naukę Soboru Watykańskiego II (s. 337-342), a następnie omawia posługę diakonów (s. 345-348). W dalszej kolejności profesor Uniwersytetu Navarry komentuje formację kandydatów do stałego diakonatu (s. 349-354) i kończy statusem prawnym tychże diakonów (s. 354-363). Ostatni, dwudziesty, rozdział „Utrata stanu duchownego” najpierw omawia zagadnienie stwierdzenia nieważności sakramentu święceń (s. 371-373). W dalszej kolejności analizuje wydalenie ze stanu duchownego poprzez wyrok sądowy (s. 373), utratę stanu duchownego przez reskrypt (s. 373-375), skutki wydalenia (s. 375), dyspensę od obowiązków wynikających z przyjętych święceń (s. 375-377), sytuację prawną dyspensowanego duchownego (s. 377) oraz przywrócenie do stanu duchownego (s. 377).

Książka profesora Rincona zaopatrzone jest w bogatą bibliografię, na którą składają się źródła normatywne i Magisterium Kościoła, jurysprudence oraz publikacje kanoniczno-teologiczne (s. 379-383). Na podkreślenie zasługuje wnikliwość Autora, a także jasność i logiczność formułowanych tez. Profesor z Pampeluny przedstawia studium dobrze udokumentowane oraz wzorowo usystematyzowane. Każda karta emanuje jego długoletnią naukową zażyłością z tematyką prawa administracyjnego.

Recenzowana rozprawa to bardzo twórczy wkład do badań nad zagadnieniem statusu prawnego osób duchownych. Ten swoisty komentarz jest doskonałym narzędziem nie tylko dla teoretyków prawa – profesorów i alumnów Wydziałów Prawa Kanonicznego – ale także dla księży pracujących w seminariach duchownych i innych centrach formacji kapłanów. Podręcznik ten może też być użyteczny w wielu kwestiach stałej formacji duchownych. Książka prof. T. Rincona niewątpliwie jest ważną pozycją kanoniczną, zwłaszcza z zakresu kanonicznego prawa administracyjnego. W sposób całościowy i zwięzły ujmuje ona zagadnienia związane z sakramentem święceń. Publikacja prof. Tomasa Rincona-Pereza jest swoistym vademecum, które w Roku Kapłańskim przekazuje wszystkim duchownym. Przypomina, że duchowny jest naznaczony niezatartym charakterem jest konsekrowany, by być pasterzem Ludu Bożego.

ks. Robert Kantor